

ningsfag. Det, hvorpaa der nemlig efter min Overbevisning ved en uheldet Betragtning maa lægges Vægt, naar man skal dømmen om den Sag, der her foreligger, og om den Ministers Forhold, der har havt med den at gjøre, er en Betragtning af selve Resultatet af disse 5 Aars Arbejde, og jeg tror, at dette Resultat vil kunne betragtes under forskjellige Hovedsynspunkter. Jeg vil saaledes for det Første holde mig til det Synspunkt, som vistnok netop ligger nærmest ved det, der her foreligger, men som kunde synes i og for sig at være det misligste, nemlig Beføstningerne ved Theatret. Den ærede Rigsdagsmand har nævnt Beføstningerne efter Loven og har spurgt, om det ikke var en overordentlig stor Sum. Det er nu ganske vist, at Summen er stor, men jeg tillader mig dog at mene, at man ikke kan kalde den overraskende eller overdreven stor for en Theaterbygning. Jeg vil selvfølgelig ikke i den Henseende anfille Sammenligninger med Theatrene i de store Hovedstæder, saasom Wien, Paris og Berlin, hvor man regner efter Millioner i Dusinvis; men selv om man vil tage Theatre i Stæder, der kunne sættes ved Siden af vor Hovedstad, eller under den, som til Exempel i Brüssel, Hannover, Dresden og Leipzig, er jeg overbevist om — og jeg har i alt Fald feet det ved flere af dem — at den Udgift, hvorom der her er Spørgsmaal, er betydelig ringere end den, som er anvendt der, og det uagtet disse Theatre bleve opførte paa en Vid, da alle Forhold, Materialier og Arbejdspriser, vare helt forskjellige fra de nuværende. Det maa derfor ikke glemmes, at der ikke der var Tale om Theatre, der, som der jo var Spørgsmaal om her ved vort nationale Theater, skulde omfatte alle Kunstarter, baade det reciterende Skuespil, Operaen og Balletten, hvad der virkelig fremkalder en forhøjet Grad af Fordringer. Jeg vil imidlertid ikke anfille Sammenligninger med Udlandet, men selv om vi kun se hen til os selv, vil jeg spørge, om man da virkelig har kunnet blive saa overrasket ved, saa forferdet over, som den ærede Rigsdagsmand yttrede, at man er kommen ud over det bevilgede Beløb? Jeg tror, at der er forskellige Data, som vise det Modsatte. Og saa i den Henseende skal jeg henholde mig til den før omtalte Theaterkommission af 1868, og jeg vil for at give dette Vægt føie til, at det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) var af dens Medlemmer; der var en stor Del, jeg tror Antallet var 11, og deriblandt ligeledes nogle af Kommunens betydeligste Mænd. I denne Kommissions Betænkning findes der den mærkelige Udtalelse, at Kommissionen ikke kan anse 500,000 Rd. for noget stort Beløb for en Bygning af et saadant Omfang og med saa eiendommelige Fordringer. som der maa stilles til et Nationaltheater, og der føies til: Kommissionen havde tvertimod ment, at man vilde komme til et større Beløb. Naar man i 1868

kunde have den Formening, og naar den udtaltes af Mænd, som saae nøie paa det Økonomiske, forekommer det mig, at man ikke har kunnet blive saa stærkt overrasket derved i 1874. Smidlertid lader det sig ikke negte, at en Overfskrivelse, og det en betydelig Overfskrivelse, har fundet Sted; men naar man nu vil spørge, om der ikke kunde være Grund til at vente en saadan, mener jeg, at man netop maa sige, at der kunde være al Grund deril. Dersom man holder sig til, at der staar, at Arbejds Udførelse skal koste saa meget, og at det altsaa ikke maa koste mere, dersom man kunde lufte Diet for den Nødvendighed, som Alle, baade Private og det Offentlige, ere underkastede i denne Henseende, var Sagen en anden; men saaledes som den forelaa, kunde Overfskrifelsen ikke siges at være uventet, og det af en dobbelt Grund. For det Første af den Grund, som jeg tildels før antydede, nemlig at dette hele Bygningsforetagende havde en saa eiendommelig Oprindelse, for ikke at bruge noget andet Udtryk, at Ministeriet var stillet paa en saa exceptionel Maade overfor det, at der slet ikke forelaa Noget at bygge paa. Dette er tidligere blevet udtalt fra forskellige Sider, men allerstærkest af det ærede Medlem for Svendborg Amts 5te Valgkreds (Høggsbro), der udtalte sig saa bestemt og klart i denne Henseende, at jeg ikke kan negte mig den Fornøielse at oplæse hans Ord, idet jeg haaber, at den ærede Formand ikke vil lægge mig nogen Hindring i Veien derfor, da Citatet ikke er langt. Det ærede Medlem sagde saa sandt og rigtigt: „Den hele Fremgangsmaade her med Hensyn til denne Bygning er jo aldeles afvigende fra, hvad vi ellers pleie at gjøre. Hver Gang vi ellers skulle foretage noget-somhelst Bygningsarbejde, stort eller lille, pleie vi at have Planer for os og prøve, om de virkelig ere sparommelige, og om der er Rimelighed for, at man kan komme ud af det med de Summer, som Overslagene lyde paa, men noget saadant ligger jo slet ikke for her. Der laa for Kommissionen en Plan, som den billigede; den var beregnet paa 500,000 Rd., og derefter var det, at Kommissionen stillede sit Forslag. Men denne Plan er man nu kommen bort fra, nu have vi aldeles Intet, hverken Plan eller Overflag, og desuagtet gaar man hen og siger, de Fordringer ville vi have opfyldte, og saa Meget maa det koste; hvis det nu ikke kan ske, hvem er det, der skal udveide de Beføstninger, som ville gaa med udover det foreslaade Beløb? Et Arbejde, der er halvt fuldendt, vil man ikke lade blive staaende, og man vil komme til os og sige, have I sagt A, maa I ogsaa sige B; nu maa I ogsaa fuldende det. Det vil blive os, der kommer til at betale, og det er heller ikke uden Exempel, at Sligt kan ske; begge de Gange, der har været bygget ved Theatret, har der været betydelige Overfskrivelser, og begge Gange have vi maattet give Pengene til.“